

SPOŽMAJ ZARJÁB

DOKLADY

Svět se zmenšil na pět metrů čtverečních. Jas a světlo světa bylo stlačeno do trhliny dveří. Noc i den ve svitu lampy dostaly stejnou barvu. Dvě stočené matrace, jedna židle, jeden petrolejový vaříč, jedna láhev petroleje a další různě poházené maličké a drobné věci vytvářeli ten svět. Smrad pro člověka nesnesitelný. Nemohl opustit ty čtyři malé stěny a všech svých potřeb se musel zbavovat uprostřed oněch malých uzavřených čtyř stěn, tento svět stvořila okupace.

Zvuk chodidel kráčejících po zasněženém hrobu zesílil. Klíč v zámku se otočil. Dveře se otevřely. Vůně sněhu a zimy, kterou si po hodiny čekání představoval za dveřmi, vběhla dovnitř. Hluboký, basový, čerstvě dospělý hlas se zvedl od kamínek:

„Přišla jsi mami?“

„Ano synáčku, přišla jsem.“

Prostorový svět se proměnil. Zaradoval se, jakoby ve slově synáčku byla všechna něha malometrážního světa a jakoby se všechny částice té něhy začaly rozlévat do všech koutů a do celého prostoru toho tmavého a smrdutého světa a začaly spolu tančit. Žena vtáhla dovnitř modré kbelíky naplněné sněhem a postavila je ke stěně. Ošoupaný modlitební popelavý čádor vyklepala a pověsila na hřebík. Její vlasy a modlitební čádor měly stejnou barvu. Rychle se podívala na kastrol a vaříč. S proviněním v hlase se zeptala:

„Nic jsi nesnědl synku!“

Čerstvě dospělý hluboký basový hlas se ozval od kamínek:

„Na nic jsem neměl chuť.“

Vyčítavě řekla:

„Něco sněz, synáčku!“

Rychle šla ke škopku a bez toho, aby se do něj podívala, jej popadla. Z místnosti vyběhla ven. Je to již rok, tři měsíce a osm dnů, co si matčin nos zvyká na ten zápach. Je to její každodenní práce.

Když se vrátila do místnosti opět vyčítavě řekla:

„Sněz něco, synáčku.“

Když se s ním maminka mazlila slovy, říkala mu synáčku. Maminka se s ním vždycky mazlila slovy. Maminka mu vždycky říkala synáčku.

Znovu se ono slovo synáčku proměnilo v atomy rodící lásku a rozlilo se do rohů a koutů tohoto světa, do synova nosu přiválo vůni země a trávy a vyvedlo jej ven z těchto pěti metrů čtverečních, do nichž se zmenšil tamten svět. Vyrázil cvalem na hřbetu šedivého osla, na kterém vždycky sedával a ucítil na kotníku teplo jeho měkkého břicha. Nevědomky se dotkl svých kotníků, byly vyschlé a tenké. Potom uviděl šedivého osla proměněného, byl v cárech různobarevných látek špinavých od krve. A také viděl, jak se každý z těch cárů snaží uvolnit od masa, aby mohl zůstat naživu, jak se ve větru pohybuje a plápolá. Udělalo se mu špatně, jako pokaždé, když si na ten den vzpomněl. Ten den, kdy jejich vesnice vylétla vysoko do povětří, jakoby se chtěla spojit s oblohou.

Znovu se ozval od kamínek hluboký, basový, nově dospělý hlas:

„Co je venku nového, mami?“

„Nic. Prověřují občanky a doklady. Doklady...“

Slovo doklady pokaždé vyvolalo v synově mysli strach.

„Mami, kdyby má občanka nezůstala ve vesnici...“

To byl každodenní rozhovor matky a syna, jejich každodenní lítost.

„Kdyby ta občanka nezůstala ve vesnici, kdyby tak ta občanka nezůstala ve vesnici...“

Maminka odpověděla jako pokaždé s velkým pocitem viny:

„Že jsem tě vytáhla živého je dost. Dost.“

A jako by mluvila sama k sobě, pokračovala:

„Kéž bych tě nechala jít, když otec odcházel do hor....bůh mě trestá, že jsem tě nenechala jít.“

„Slunce, které jsi vídal, světlo, které jsi vídal. Rok, tři měsíce a osm dnů uplynulo, co jsi neviděl denní světlo. Copak nevidíš, kosti máš ztrouchnivělé jak...“

Své věty nechávala jako vždycky nedokončené, na chvílku si zakryla oči čádorem a pak pokračovala:

„A teď, do kdy tu budeš ještě sedět? Jsi jak věchýtek!“

Stejný hlas se ozval od kamínek:

„Běž a nech udělat kopii.“

„Co mám udělat?“

„Jiný doklady.“

A ten hlas ještě víc zbasověl a snížil se, jako když se mladý kohout pokouší poprvé kokrhát:

„Jiný doklady, jiný doklady...“

„A jak se tam dostanu? Jak tam dostanu tebe? Odvedou tě, kdo uvěří, že ti je teprve 15, kéž bys zůstal malý a...“

Nedokončila větu. Maminka mohla jen málokdy dokončit své věty. Mnoho jejích slov zůstalo nevyřčeno. Všechna mamincina slova zůstávala nevyřčena. Tentokrát, když už chtěla konečně něco dořici, všechna ta slova uvnitř ní začala poskakovat a útočila na její ústa, jako všechna dřívější slova se však zadržela v mamincině hrdle a změnila se v slzy, které tekly z maminciných očí a ztrácely se v záhybech jejího čádu.

Synáček zavřel víčka a přitáhl si až ke krku deku, která zachycovala teplo z kamínků. Pokaždé, když zavřel víčka – dveře svých očí, otevřely se mu jiné dveře. Dveře světa, který se změnil v pět metrů čtverečních. Vyskočil a vkročil do vůně vyzrálých moruší a zurčení řeky, propojil se ve vzpomínkách s jednou z těch krátkých a cenných chvil, pro které byl vděčný, že přišel na svět. Ve chvíli, kdy měl synáček zavřené oči, cítil na rtech chuť sladkých moruší, seděl na hřbetu popelavého osla a cválal. Psal něco na černou tabuli v jejich staříčké škole. Seděl v rozlámané a poškrábané lavici v jejich třídě. V chladivém stínu morušovníku běžel k otci, na bosá chodidla nohou se mu přitom lepily moruše. Znovu vešel do třídy, uviděl jejich učitele Ezatulláha Chána, jak psal na jejich starou třídní tabuli: Naše vlast je Afghánistán. My milujeme Afghánistán. Afghánistán má vysoké hory. A Ezatulláh pohlédl z okna, jako by si chtěl jejich existenci potvrdit, jak měl ve zvyku. Jako by mu tahle jistota dávala pocit uspokojení a klidu. Jeho spolužáci se též dívali na hory, ze všech míst třídy byly hory vidět.

Maminka měla oči otevřené. Pumpovala petrolejový vaříč, přesto byla v jiném světě. Vždycky to tak bylo. Maminka snila s otevřenýma očima. Viděla své čtyři syny a jednu dceru, kteří po tom, co přišli na svět, zmodrali a zemřeli. A tak synáček, který jediný unikl smrti, se stal jejím nejdražším. Když se po něm po očku podívala, viděla, že má zavřené oči a zvrácený krk opřený o polštář. Vypadal, že spí. Soustředila se na modré kruhy kolem jeho očí, pokožka synáčka byla den ode dne bělejší, byl to ten druh běloby, jakou má papír, tentokrát uviděla během snění s otevřenýma očima děsy.

Tohle děsivé zjevení ji přivedlo k bláznivému rozhodnutí, na které jí do té doby chyběla odvaha. Jako by uvnitř ní ty vidiny způsobily explozi, která ji posunula do polohy radostného rozhodnutí. Člověk pro dosažení svého cíle dokáže vyvinout maximální sílu a dosáhnout na vrchol svých sil, když se do toho jednou dá, tak žasne, co všechno dokáže.

Nepřiměřeným hlasem řekla:

„Půjdu a přinesu tvoje doklady.“

Synáček otevřel oči ve světě, který byl vměstnaný do pěti metrů čtverečních. Chtěl se zvednout, ale zápach smažené cibulky smíšený s pachem petroleje způsobil, že se znovu svezl k zemi. Bezmyšlenkovitě řekl:

„Myslíš to vážně?“

Maminka nevěděla, co v synáčkově *Vážně?* způsobil, že její nitro zaplavila palčivá lítost a to, co už jednou považovala za nemožné, teď znovu přehodnocovala jako možné.

Pevným hlasem pokračovala:

„Jak je to daleko z Kábulu? To nic, pojedu. Pokud nepojede žádné auto, půjdu pěšky. To místo si pamatuju, vedle okna pod Vzneseným Koránem jsem je nechala. I kdybych měla celý svět obrátit vzhůru nohama. S tvými doklady se nic nestane. Dneska je úterý, pojedu v pátek, vrátím se ve čtvrtek, nebuď smutný.“

Tato slova vykonala zázrak a rozsvítla v synáčkových očích jas, který maminka znala. Před jedním rokem, třemi měsíci a osmi dny v jeho očích býval a maminka by se zcela obětovala, aby jej v těch očích bez naděje znovu oživila.

V pátek brzy ráno přišla maminka s malými a velkými taškami. Brambory, olej, cibule, petrolej, trvanlivý chléb, vše postavila ke stěně. Dala synáčkovi své poslední pokyny, aby nezůstával hladový, aby pravidelně jedl. A po jednom roce, třech měsících a jedenácti dnech ho plácla přes tvář, ať nechodí ven, aby na sebe neupozornil hlídky kontrolující doklady, ať nedělá to, ať nedělá ono...

Synáček slyšel její hlas jakoby z velké dálky, z jiné strany světa. Namísto aby skutečně poslouchal mamčinu pokyny snil s otevřenýma očima. Viděl se vedle okna jejich domu, jak stojí na špičkách a natahuje ruku k polici a vytahuje doklady z pod Koránu. Desky dokladů jsou oranžové. Otcova občanka je tam také. Otvírá otcovu občanku a prohlíží si otce, který má na hlavě turban o moc větší než jeho hlava, jako by ho viděl z dálky, jako by viděl zářit jeho oči. Má čelo plné vrásek. Tenké rty stisknuté tak, aby se nesmály. Vedle fotografie čte:

Oči: hnědé

Plet': světlá

Postava: vysoká

Vzpomněl si, jak když chodil do školy a učili se psát a číst, vždycky se zvědavostí předčítal v otcově přítomnosti z jeho občanky a otec, který sám číst nedovedl, jej pozoroval s radostí a uspokojením, jakoby jeho syn četl obtížné a komplikované formule zařikávání.

Najednou ho do nosu uhodila otcova vůně. Otec míval vůni hlíny. Vždycky míval vůni hlíny. Jako by byl vymodelovaný z hlíny. Nebo jako by právě vystoupil z podzemí. Jednou mu otec vykládal, jak Bůh člověka stvořil z hlíny, synáček si v tom příběhu našel zdůvodnění, proč jeho otec voní hlínou.

Maminka políbila synáčka na tvář. Svaly pod synáčkovými ústy se chvěly. Maminka cítila, že se něco v jeho hrudním koši chystá vzplanout. Chtěla mu dát ještě nějaké rady a ještě povědět, že nemá propadat beznaději, ještě mu chtěla říct, že nemá vycházet a nemá na sebe upozornit hlídky kontrolující doklady, aby ho nenaložily do auta a neodvezly pryč, nemá se snažit zjišťovat, co se děje na frontě, nemá... Ale zase jako by se jí všechna slova vzpříčila v krku a nedošla ke rtům. Jako by se všechna slova proměnila ve špunt a uzavřela mamince hrdlo. Jako by se všechna ta slova změnila v slzy a ty tekly z mamčiných očí a ztrácely se v záhybech čádky. Když se zavřely dveře, slyšel synáček zvuk matčiných kroků, které křupaly po sněhu. Pozorně se rozhlédl kolem sebe, jako by to bylo poprvé za uplynulý rok, tři měsíce a jedenáct dní, co uviděl svět, který byl zmenšený na pět metrů čtverečních. Jeden rok, tři měsíce a jedenáct dní nespátřil nic mimo něj, neviděl nikoho kromě maminky a neslyšel jiný hlas než mamčin. Udělalo se mu zima, usedl na své místo k pídce a přetáhl si deku přes hubená ramena.

Synáček se stejně jako uvězněný hmyz živil z toho, co mu maminka nechala u stěny a potřeby vykonával do lavoru v rohu.

Prostor místnosti začal zapáchat, zápach neopouštěl synáčka, ani když snil se zavřenýma očima. Ani když byl na výpravách v údolích, která mívala vůni zralých moruší.

Čtvrtek dávno minul, bylo úterý a maminka se dosud nevrátila. Synáček byl nepokojný, neměl klid, nemohl jen tak sedět, chtělo se mu vstát. Když stál, chtělo se mu si lehnout. Když ležel, chtělo se mu chodit. Den přečkal v netrpělivém čekání. A když se setmělo, pomalu a bezhlasně vyprázdnil venku lavor. Poprvé chvatně pospíchal do svého světa stlačeného na pěti metrech čtverečních. Později sám s radostí pomalu bral lavor a ve tmě s roztřesenýma nohama vystupoval ven, aby jej vyprázdnil.

Uplynulo deset dní od mamini odjezdu a maminka dosud nepřišla. Synáčkovi došlo jídlo a jednoho dne ráno se stejně jako hladové zvíře neudržel. S hrůzou pomaličku a nejistými kroky vyšel ze světa zmenšeného na pět metrů čtverečních. Z mysli mu zmizela mamini napomenutí, namířil své kroky ven. Napadlo ho, že se prvního chodce na ulici zeptá na severní autobusové nádraží a půjde tam. Co udělá pak, netušil. Slunce ho udeřilo do očí přivyklých na temnotu, až se mu zatočila hlava. Zdálo se mu, že každou chvilku ztratí půdu pod nohama. Ztratil rovnováhu. Bělost sněhu trápila jeho oči.

Udělal se mu špatně. Prvního chodce, kterého potkal se polekal a dal se před ním na útěk po všech čtyřech, aniž by se ho zeptal. Kolemjdoucí mu nevěnoval pozornost.

Synáček se choval jako samotářské zvíře, které sestoupilo z hor, najednou se dostalo mezi lidi a třese se strachem, rozpaky a nemohoucností.

Potom pomalu a klidně šel, napadly ho mamini rady: aby si ho nevšimli vojáci, aby po něm nechtěli občanku, aby ho neodvedli. Aby ne... Aby ne.....

V jedné chvíli padl pohled jeho přimhouřených očí na tři vojáky, kteří měli na ramenech velké nablýskané pušky a na nohou vysoké černé boty. Jako by byl očarovaný, zkameněl na místě. Jako by skrz jeho tepny přestala proudit krev...

Vojáci si ho všimli.

Oholili synáčkovu hlavu, na oholenou synáčkovu hlavu nasadili velkou čepici, oblékli mu vojenskou uniformu a na rameno mu zavěsili vyleštěnou velikou zbraň. Nohy mu obuli do nablýskaných černých vysokých bot.

Synáček viděl v armádě věci, co mu naháněly hrůzu. Viděl krev, viděl oheň, viděl lidi bez hlav, viděl lidi bez těl, viděl novorozence v kolébkách, které zpola sežrali vyhladovělí psy. Poprvé si synáček přikrýval oči rukama a opíral se o stěnu, aby se na to nemusel dívat. Později to všechno viděl i se zavřenýma očima. Na spánek neměl synáček odvahy, ze strachu nespál. V noci seděl a měl oči otevřené, později ve spánku i bdění mu připadalo, že ho honí lidé bez hlav a lidé bez těl a napůl sežraná novorozeňata. Začal křičet a utíkat před nimi. Na začátku se mu ostatní vojáci vysmívali, potom se na něj dívali se strachem a bezradností, a pak už jen zírali a se zbabělými myšlenkami se mu klidili z cesty.

Nyní synáček slouží svou vojenskou službu tak, že se toulá jako tulák po ulicích Kábulu. Každých několik kroků nabere ze země hrst hlíny a čichá k ní. Někdy postává hodiny na Severním nádraží a na první pohled se zdá, jakoby na někoho čekal. Děti, které ho znají za ním pobíhají a vysmívají se mu. Synáček zapomněl svoje jméno, zapomněl i jméno svého otce. Když se ho někdo zeptá:

„Jak se jmenuješ?“

Říká:

„Synáček.“

A když se někdo zeptá:

„Jak se jmenuje tvůj otec?“

Říká:

„Postava vysoká, oči hnědé.“

Když se ho někdo zeptá:

„Co tady děláš?“

Říká:

„Čekám na svou maminku.“

Když se někdo zeptá:

„Kde je tvoje maminka?“

Odpoví:

„Mluvila o severním nádraží.“

Když se někdo zeptá?

„Co dělá?“

Říká:

„Přinese mi moje doklady.“

A když se někdo zeptá:

„A kde jsou tvé doklady?“

Zahledí do dálky, jako by byl schopný vidět na stovky kilometrů a s jistotou říká:

„Tam v našem domě. Na polici pod Svatým Koránem.“

Maminka se nevrátila a nikdo taky nevěděl, jak velká síla byla nahromaděná ve čtyřicetileté ženě. Jak maminka jednoho dne zvedla hlavu a vyrazila. Právě taková síla, která se v člověku vzedme jednou za život. Člověk jí neplýtvá na každodenní úkoly.

Nikdo nevěděl, jak taková síla mohla jednoho zimního večera udělat z maminky, stojící u vařiče a hrnce se smažící se cibulí uprostřed světa zmenšeného na pět metrů čtverečních, nejodvážnější stvoření ze všech odvážných lidí. A nikdo nevěděl, jak maminka sama prošla skrz mrazivá údolí. Skrz opuštěná a prázdná místa, kde nebylo ani živáčka, kde žila jen divoká zvířata, kde nebyla voda. Jak došla až k jejich rozstřílenému domu a z jí známého místa vzala synáčkovy doklady.

Synáček taky nevěděl, že onen čtvrtek, kdy se maminka vrátila ze severu do Kábulu, autobus ve kterém seděla najel na minu a explodoval a maminku roztrhal na nepočítaně kousíčků.

Synáček nevěděl, že vojáci, co šli po oné ulici, našli malý balíček, který opatrně a s podezřením otevřeli a v něm našli kámen a nějakou občanku. Občanku otevřeli a četli: „Šarafuddín Valad Šír Mohammad, stár 10 let roku 1357.“

Tohle všechno synáček nevěděl. Synáček stále čeká na svou maminku a své jméno zapomněl.

Jestli synáčka uvidíte, řekněte mu, že se jmenuje Šarafuddín Valad Šír Mohammad. Šarafuddín Valad Šír Mohammad. Šarafuddín Valad Šír Mohammad.....

Podzim

10. září 1982

ÁSEF SOLTÁNZÁDE MY VŠICHNI JSME SE ZTRATILI

Muž ležel natažený na posteli a přestože měl deku přetaženou přes hlavu, stále slyšel zvuk kroků své ženy. Klapání podpatků se vzdalovalo od zadních dveří domu, prošlo chodbou a sešlo se schodů.

Nyní dorazila k záhonu květin. Pohlédla na uschlé květiny s lítostí. Její pohled padl na větvičku červené růže. Jen jediná větévka v celé zahradě zůstala zdravá. Sama k sobě si řekla: „I jí uschly lístečky!“, a odštipovala suché lístky prsty. Květina rychle uvadala. Hladila květinu bříšky prstů. Pohlédla na prsteny na své ruce a uvědomila si, že to je jen bižuterie. Zvedla se a obešla záhon i vyschlou nádržku na vodu.

Znovu uslyšel klapot střevíců na dlažbě dvora, pomalu se vzdalovaly.

Jeden, dva, tři schody k dveřím do ulice. Otevírá dveře. Klade nohu za práh. Zavírá dveře.

Slyšel zvuk zavírajících se dveří a do jeho srdce padl těžký smutek, najednou cítil dusno. Stáhl si deku z obličeje. Hleděl do stropu. Viděl tenké praskliny ve vápenné omítce. *Tady se taky udělala prasklina. Je to od vlhka nebo od výbuchů? Nejspíš od obojího. Jednoho dne na nás spadne i tenhle strop. Stačí, když nějaká raketa spadne někam vedle. Z těch raket co... Ne, nechci na to myslet.*

Z nervozity začal pošukávat hlavou, chtěl ty dotěrné myšlenky odehnat. Od hlavy se škubání přeneslo do celého těla. Bolest mu začala vystřelovat do zad do místa, které měl ovázané. Potom bolest postupovala vzhůru a naplnila mu hrudník. Vydechl bolestí zaplavený vzduch. Trošku se zklidnil. Očima pozoroval prázdný pokoj. V místnosti nebyl žádný nábytek ani zařízení, proto vypadala prázdnější a větší. Na holé stěně visely fotografie mladé ženy a muže ve svatebním oblečení s úsměvem na tváři. Sklo bylo roztříštěné a rámeček nakřivo, fotografie ženy se svezla k jedné straně rámečku a fotografie muže ke druhé. V mysli mu uvízlo prázdné místo, kde bývala fotografie jeho ženy.

Proč odešla? Proč jsem ji nechal jít? Kéž by neodešla. Kéž by se mnou právě teď... Kdyby bylo všechno jinak. Ale kdyby neodešla, co by dělala? Ne, ne, nemusela chodit, zrovna když... Ne, ne, nechod! Vrat' se!

Křik muže se rozléhal po prázdném pokoji, proběhl chodbou, zatočil se v prázdných pokojích domu a vrátil se: „*Ne, nechod! Vrat' se!*“ Muž si stáhl deku, otočil se na bok a zůstal ležet na břiše. Nemohl dýchat. V tu chvíli se natáhl k oknu.

Své bezvládné tělo nechal svézt na koberec velbloudí barvy a plazil se. Rychle se plazil k oknu. Bolest zad mu naplnila hrud' a nenechala mu žádný prostor k nadechnutí. Obličej mu zmodral. Zapadající slunce vrhalo své červené paprsky skrz okno, ke kterému se doplazil a otevřel ho, obličej se mu krvavě zbarvil.

„Nechod', nechod', vrat' se!“

Hlava, hrud' a natažená ruka mu zůstaly viset přes rám okna. S jeho bílými vlasy na skráních, kde mu vyrazily žíly, si pohrával vítr.

Když sis pohrávala s mými vlasy, vzpomínal jsem na dětství, když jsem míval hlavu položenou na kolenou své matky.

„Byla tvoje matka hezká?“

„Všechny matky jsou přece hezké.“

„A co já? Teď, když ještě nejsem matkou?“

„Ty jsi vždycky ze všech nejkrásnější“

Zaradovala se. Se smíchem řekla: *„Takhle nemluv.“*

Když se smála, dělaly se na jejích tvářích dolíčky. Věděla snad, že já právě kvůli těm dolíčkům...

„Víš, že ty tvé dolíčky ve tvářích bych nedal za celý svět?“

„A kdybys mě neměl, co by sis počal?“

„Proč takhle mluvíš?“

„Dobře, copak nevíš, že žádné štěstí není napořád?“

„Nevím.“

„Zvlášť v téhle době. Kolik nevěst a ženichů nevstoupilo do domu štěstí...“

„Takhle nemluv!“

„Štěstí a smutek jsou dvě strany téže mince.“

„...“

„Kolik žen vytrhly z náručí jejich manželů. Kdybych byla na jejich místě, co bys dělal?“

„...“

Správně, co bych udělal? Nemůžu na to ani pomyslet, že by si někdo jiný přivlastnil moji ženu a že by ji líbal...Hlava se mi z toho rozskočí.

Do uší mu dolehlo vzdálené tikání rafiček. Otevřel oči. Nadechl se čerstvého vzduchu. Pohlédl na květinovou zahradu, která v šeru zářila jako lampa. Zvedl hlavu. Bolest mu znovu v zádech zaryla ostrý dráp. Sundal ruce z okraje okna, hlavu a trup s námahou vtáhl dovnitř.

Po obratlích ucítil stékat teplou tekutinu. Znovu se mu otevřela rána. Kéž by neodešla, kéž by se vrátila a zacelila mou ránu. Jak to teď ošetřím, když tu nikdo není? Vsunul ruku pod košili a ohmatal obvazy kolem rány v páteři. Obvazy byly mokré. Vytáhl druhou ruku z pod těla a obvazy pevně uvázal na uzel kolem svého zranění. Bolest se trochu zmírnila. Pohlédl na obvaz kolem své rány, byl to ženský šátek.

Kde je teď? Kam došla? Nejspíš právě jede mikrobusem. Kéž by byla co nejdále odsud. Na místě, kde ji nikdo nepozná. Nikdo ze známých ji neuvidí. Snad jede někam za město, kde jsou bohatí lidé, tam kde nejsou nešťastníci jako my...

A pasažéři mikrobusu, co je napadne, když ji vedle sebe uvidí. Dobře, že si s sebou vzala čáador. Dá si ho přes hlavu a nikdo ji pořádně neuvidí a nevšimne si jí. Kolik je hodin?

Mimoděk zvedl ruku, na níž míval připnuté hodinky. Píchlo ho v zádech, zašklebil se bolestí. Díval se na ruku, kde na zápěstí svítil na prst široký bílý proužek kůže.

„Pojď, vezmi ty hodinky a prodej je. Dala's mi je sama, tak jsou tvoje.“

„Ach, jsou to svatební hodinky? Kolik dní před naší svatbou otec říkal: „Co koupíme ženichovi, co takhle hodinky? Maminka řekla: Koupíme mu pořádné hodinky. Koupili ti tyhle, teď se netrap. Jednou ti koupím sama jiné.“

Proč otáčí hlavu. Nechce snad, aby viděl slzy v jejích očích? Nebo snad nechce, aby viděl její uši bez náušnic? Tak proto...

Jak je to dlouho, co jenom ležím, neprodali jsme pouze nábytek z domu, ale i všechno její zlato. Všechno padlo na léky a doktory pro mne. Až budu zdravý, určitě jí to jednoho dne vynahradím. Kde je teď? Tolik se pro ni trápím. Kolik je?

Upadl na záda, otevřeným oknem se díval na nebe. Setmělo se. Na zčernalém nebi nebyla vidět ani jedna jediná hvězda.

Je teprve začátek noci a hvězdy dosud nevyšly.

Myslím, že dosud se dá v tomhle městě najít člověk džentlmen.

Žena netušila, kam se od mikrobusu vydá pěšky. Neušla ani pár kroků, když se ozval klakson a mikrobus zastavil vedle ní.

Řidič zavolal: „*Paní, vy nebudete platit?*“

„*Ach promiňte.*“

A roztřesenou rukou mu zaplatila jízdné.

Proč jsem tak nesoustředěná? Musím být trochu opatrnější. Snažit se udržet klid.

Zhluboka se nadechla. Kde je? Rozhlédla se, ulice, kde stála, a celé okolí byly neznámé. Snažila se utřídit své myšlenky. Pěšky došla ke křižovatce a zahrnula doprava. Touhle ulicí také prošla a na konci zahrnula doleva. Pak zas doprava a pak doleva. Teď se skutečně ztratila. Jak dobře, že se ztratila. Sama sebe ztratila. Přemýšlela, když se ztratila sobě, ztratí se i všem ostatním. Neměla strach z neznámých lidí, měla strach ze známých. Chtěla se ztratit všem známým. Chtěla, aby ji žádný známý nezahlédl.

Ulice tady byly luxusnější než ty v místech, kde bydleli a bylo tu vidět jen málo projevů války. Až na rozbité pouliční lampy, které nesvítily. Elektrické vedení bylo místy přerušené, různě pokroucené nebo spálené. Přesto krámky rozsvítily svá barevná světla. Žena nahlížela do výloh několika obchodů, nic jí nenapadlo. Nevěděla na co se dívá. Její myšlenky byly jinde. Srdce jí bušilo. Zašla do jedné křivolaké uličky. Rozhlédla se, nikde nikdo. Rychle si stáhla čádor z hlavy a uložila ho do kabelky. Zůstala jen v přiléhavých šatech, které prozrazovaly křivky jejího těla. Cítila se nesvá. Když už zase procházela po hlavní třídě, zahlédla ve výloze prvního obchodu svůj odraz: namalované oční linky, ústa obtažená rudou rtěnkou a vlasy, které vykukovaly zpod šátku na její hlavě. Roztřásla se, nedokázala poznat, zda je to strachem, či zimou. Chtěla couvat zpátky, ale nic ji nesmělo odradit. Vykročila zvolna vpřed. Mířila k majiteli obchodu, který stál na zápraží krámu. Hleděl na ni chladně a bez zájmu. Nevzbudila v něm žádné city, jako by byl člověkem z kamene nebo z kovu. Napadlo ji, že by měla trochu koketovat, ale vzdala to.

Dala se do chůze dlouho ulicí. Všichni chodci, kteří kráčeli proti ní, byli z kamene. Nikdo se na ni ani nepodíval. V jednu chvíli myslela, že se ocitla v kamenném městě s kamennými lidmi a srdce jí ještě víc začalo tlouci.

Naproti ní kráčel mladík. Žena sama vykročila k němu:

„Podívej mládenče, ztratila jsem se, řekni, kde to jsem?“

Mladík stál a pečlivě si ji prohlížel.

„Jsi sama co! My všichni jsme se ztratili.“

Nezůstal ani tak dlouho, aby vyslechl ženiny úpěnlivé prosby.

Žena dorazila na křižovatku. Šla dál a postavila se na roh ulice. Kolem jezdila osamocená auta. Jedno auto přijelo a zastavilo těsně u ženinych nohou. Díval se. Řidič na ni upíral blyštivé oči.

Řekl: *„Prosím, nastupte...“*

A usmál se. Jeho zuby se taky zablyštěly. Žena stále stála, zda se muž rozjede či ne.

„Ne, s tím nechod', s tím tě jet nenechám ... Na něj se nedá spolehnout.“

„A co tenhle?“

„S tím taky ne.“

„Tak pak s kým půjdu?“

„Počkej, musí se objevit nějaký gentleman!“

Muž s očima zkalenýma láskou se zahleděl do nebe. Hvězdy nebyly vidět, zdálo se, že je zakryly mraky. V té chvíli upadl na zem. Celé tělo ho bolelo. Byla mu zima. Mohl zavřít okno, z kterého foukalo, ale nezavřel. Ležel v pokoji bez proudu ve tmě a zíral na oblohu. Několik kulek vystřelených z neznámých míst rozdrápalo oblohu a zmizelo v srdci temnoty. Noc vydechovala dusno, které jako závaží tížilo muže na prsou.

Kdyby tak ty mraky odpluly, objevily by se hvězdy. Vím, že hvězdy na obloze jsou.

Zatím v tom městě gentleman...

Žena dala znamení řidiči auta, který seděl sám vepředu ve voze. Když se auto přiblížilo na pár metrů k ní, zvedla ruku. Řidič zastavil a zblízka si ji prohlížel. Vyřadil rychlost. Žena k němu popoběhla.

„Promiňte pane, ztratila jsem se, můžete mi pomoci?“

„Nastupte!“

A muž dál seděl, neotevřel jí dvířka, žena sama se natáhla po klice dveří auta a nastoupila.

Muž na ženu unaveně pohleděl a rozjel se.

„V tuto noční hodinu ženy nechodí venku, za pár hodin začne zákaz vycházení.“

„Vím, ale co mi zbývá... Přijela jsem sem něco koupit. Neznám to tady“

„Odkud jste?“

„Z daleka“

Šofér se zarazil, pohlédl na ženu. „Odkud?“

Žena se usmála. Hlas se jí třásl.

„A kde bydlíte vy?“

„Proč se staráte o to, kde bydlím?“

Žena polkla. „Říkala jsem si, že dnes večer nepůjdu domů, je to příliš daleko, pokud je to možné, budu dnes večer vaším hostem.“

Řidič beze slova otočil volantem a rozjel se. Žena nevěděla, zda se má radovat, nebo být smutná. Jeli dál, dusno tížilo ženina prsa. Stáhla okénko a chtěla do planoucího hrdla vdechnout čerstvý vzduch. Po tváři jí stékala slza, která rozpustila líčidlo z jejích očí, smísila je s bělobou pudru a vše unášela dolů. Řidič odbočil do zakroucené uličky. Než dojeli do samého konce, zastavil auto před patrovým domem. Vystoupili. Muž odemkl klíčem dveře domu. Vešel a stál. Žena zůstala venku.

„Pojď dovnitř.“

Žena stále zvažovala: *Má jít dovnitř nebo se vrátit? Lze se ještě vrátit?*

„Ještě není pozdě. Vrátím se!“

„Dobře, promluvíme si. Možná najdeme nějaké východisko.“

„Vrať se, nechod, snažně tě prosím. Nechci žádné jídlo.“

„A co léky? Lékaři říkali, že pokud nebudeš operován, zůstaneš ochrnutý.“

„Ať si, ať jsem třeba chromý. Nech mě umřít. Kéž by mi ta střela utrhla hlavu a já na místě umřel.“

„Už nám nikdo nepůjčí.“

„Podívej, zkus si půjčit od toho pána, jen nechod dovnitř. Pane! Podívejte se pane gentlemane, to je moje žena. Je úplně čistá a nevinná. Doted' tyhle věci nedělala. Nechte ji takovou, ať zůstane bez poskvrny. Zachovejte se velkodušně a dejte jí nějaké peníze. Až se uzdravím, stonásobně vám to vrátím.“

Muž otvírá oči. Obloha je stále stejně asfaltově černá, zatažená a bez hvězd. S námahou se zvedá na rukou. Sune se k oknu. Dívá se do dvora, který je utopen ve tmě. Noc zaplavila dvůr jako černá lepkavá tekutina. Po květinách, které hořely jako lampy, není vidu. Snad zaplavila i ty květiny. I v bezbarvém šeru, které se šířilo ze zataženého nebe, viděl, že dveře stavení jsou zavřené. Zůstal, jak byl. Oči měl připíchnuté k zavřeným dveřím.

Asi to bude taky z nevyspaní. Kolik je? Ta obloha taky nic neukáže. Ne, světlo se dělá až při rozednění. Kde asi teď je? Proč nepřišla? Teď už začal zákaz vycházení, někde ji chytanou, proč jsem ji jen nechal jít. Je to moje vina... Je to moje vina, ta zatracená raketa. Jak teď můžu pracovat... Muž začal nervózně cukat hlavou, kterou měl stále vysunutou z okna, jeho

pohled stále stejně visel do tmy. Zvedl pohled a namířil jej k němým venkovním dveřím, které se v nočním šeru zbarvily do šeda. Opět namířil svůj pohled do tmy uprostřed dvora. Muž nevěděl, jak dlouho takhle zůstal. Oči ho pálily. Zvedl hlavu. Dveře stavení byly stále stejně zavřené. Bolest mu z beder vystřelila vzhůru a usadila se mu v prsou, teď se mu je snažila roztrhnout. Asfaltová tekutina noci mu natekla do plic, jeho dech se nemohl dostat vzhůru. Něco jej v prsou páliło a vyvolávalo v jeho ústech pocit žízň. Rozpáleným jazykem se dotkl rozpraskaných rtů. *Kéž by alespoň pršelo. Proč tahle noc stále nekončí?* Otáčel hlavou na všechny strany, jeho pohled bloudil všemi směry. Zvedl se. Položil hlavu na rám okna.

„Teď jsem kvůli raketě... A ty taky kvůli mně... Proč jen ty kvůli mně?...”

Muž se překulil na záda. Vztáhl ruce a rozvázal ženský šátek, kterým měl ovázanou ránu. Pečlivě ohmatal stehy na ráně, napadlo ho, že pokud se rána otevře, zmenší se bolestivý tlak v jeho prsou a bude se mu snáze dýchat. A taky měl pocit, že čím více krve odteče z jeho rány, tím mu bude lépe. Ve tmě se natáhl po ženském šátku. Vzal ho a položil si ho na tvář, nechal si ho ležet na obličejí. Známa vůně se v něm mísily s pachem krve a hnisu. Nasával onu známou vůni, avšak pach krve a hnisu byl silnější, známou vůni nacházel skrytou v cípech šátku a v jeho záhybech.

Kde jsi ne-milá? Asi někde zadržena patrolou, jak jsi důvěřivá...

Muž přinesl podnos s čajem a postavil ho na stolek. Z konvice naplnil dva šálky, přitom koutkem oka sledoval ženu. Seděla schoulená v koutku gauče a naslouchala. Schovala nohy, které jí vykoukly zpod sukně. Mužův pohled se napřimil. Ženin obličej studem zčervenal. Vzal si čaj s kouskem cukru a podnos přistrčil k ženě.

„Je to poprvé, co děláš tuhle práci?“

Žena přikývla. Stále ještě měla v hrdle vzlyky.

„Neboj se. Nezneklidňuj se... Napij se čaje“

Ženu z hladu bolel žaludek, pomyslela si, že čaj by jí udělal dobře. Chtěla si vzít šálek, ale jen dál seděla.

„Proč jsi to chtěla udělat?“

„Protože jiná možnost už nezbyla, kamkoliv a za kýmkoliv jsem se vypravila, nikdo mi již nepůjčil“

„A co manžel? Manžela nemáš?“

„Mám. Je zpola mrtvý, ochrnuł od páteře.“

„Jak to?“

„Jednoho dne, když šel na bazar, spadla raketa, mnoho lidí zabila, ale on zůstal naživu. Zraněný. Kéž by byl zemřel, naše soužení...“

Muž ve ztemnělé místnosti zrudl studem.

„A nějaké příbuzné nemáte?“

„Všichni se rozutíkali do všech stran, někteří do Pákistánu, jiní do Íránu.“

„Tak prodejte zařízení ze svého domu!“

„Z toho nám už nic nezbylo, všechno co jsme měli, jsme prodali.“

„Napij se čaje, jinak vystydne.“

Žena uchopila šálek. Teplé čaje a setkání se zdvořilým mužem jí dodaly odvahy.

„A proč vy tu jste sám?“

„Já jsem ženu a dítě poslal do Pákistánu. Viděl jsem, jak se válka protahuje, jak se prolévá mnoho krve. Jak se nenávisť vkrádá do srdcí. Myslím, že tady není místo, kde by člověk mohl zůstat. Proto chci prodat nábytek, a pak i ty čtyři stěny...“

Muž se rozpovídal. Zřejmě měl také potřebu si s někým promluvit a světit se.

„Za pár dnů odjedu za rodinou. Možná pojedeme do Evropy. Tam prý žádná válka není.“

„Máte štěstí. Vy, co můžete, odjízďte, my, co nemůžeme odjet, zůstáváme. Co se stane, stane se. Vy se tady toho všeho zbavíte, ale co my. My také máme nárok na štěstí?“

„Ano, štěstí je nás všech. Kde je váš manžel? Určitě na vás doma čeká!“

Žena pokývala hlavou, v koutcích očí se jí třpytily kapičky slz. Muž si toho všiml. Vstal. Žena viděla, jak jde do vedlejšího pokoje, kde v rozích stály postele. Netrvalo dlouho a muž se vrátil. V ruce držel nové afghánské bankovky.

„Poslyšte paní, tohle ode mne přijměte.“

Žena se zaradovala. Všechny překážky zmizely. Nevěděla, zda má muži děkovat nebo se za něj modlit.

Věděl jsem, že jsou dosud na světě gentlemani. Gentlemanství dosud nevyumřelo.

Žena uložila peníze do kabelky. Vyndala čáador a navlékla si ho.

„A teď jestli dovolíte.“

Stoupla si. Muž řekl: *„Kampak?“*

Žena ztuhla, krve by se v ní nedořezal. Z tváře jí zmizel úsměv.

„Domů, manžel na mě čeká.“

„Váš dům je daleko, dovolte mi vás tam odvézt.“

Žena se v klidu nadechla. Oba dva vyšli ven. Nastoupili do auta. Muž se rychle rozjel.

„Paní, držte se pevně. Musím vás odvézt domů a vrátit se, než začne zákaz vycházení.“

Projeli ulicemi a přiblížili se k místu, kde žena bydlela.

Přijíždí na začátek uličky. Žena vystoupí. Zavírá dvířka auta. Skloní hlavu a děkuje muži skrz sklo auta.

Řidič říká: „Není zač. Kdybyste něco potřebovala, kdykoliv přijďte, dokud neodjedu.“

Žena se teď loučí. Muž najel autem na silnici a jede pryč. Žena stojí a dívá se. Teď muž dojel na konec ulice a zabočil. Až když auto zmizelo z dohledu, přišla žena k sobě. Kabelku svírá v ruce. Pustí se ulicí. Kráčí rychle. Míjí první stavení, druhé stavení... dojde ke třetímu. Jeho zeď je velice dlouhá. Plocha dvora má několik hektarů. Kráčí ještě rychleji... Teď došla ke čtvrtému domu. Kéž by náš dům byl na téhle straně ulice. Slyším zvuk jejích kroků. S ťukáním se blíží. Pojd' rychleji, zabijíš mě tím svým příchodem. Teď dorazila před naši bránu. Z rychlé chůze nemůže popadnout dech. Chvilku postojí a zhluboka se nadechne. Teď napřímí ruce a zatlačí do dveří. Dveře se otevírají... Proč není slyšet zvuk otevírajících se dveří? Právě teď otevírá dveře a žena vstupuje dovnitř... Proč není slyšet zvuk dveří? Znova říkám, teď tlačí do dveří... Znovu není slyšet zvuk dveří. Určitě do domu vchází potichounku... Přesto zvuk dveří... Aby nerušila někoho v ulici... Ne, v naší ulici není nikdo, koho by šlo rušit... Pak tedy proč?

A muž si i poslední steh rozpáral prstenem...